

EESTI METODISTI KIRIKU AJAKIRI

KODUTEEL

RAKVERE:
südamete
süütamise aeg

.....

**IGAVESED
SEADUSED:**
teine käsk

.....

Credo
kammerkooride
võistulaulmisel

.....

**Mariannelundi
noored Võrumaal**

.....

**Naised, kes
hoitud tervikuna**

Aasta- konverentsi eel

Kevad on külvi ja kasvamise aeg. Nagu vanasõna ütleb: kuidas külv, nõnda lõikus. Kes külvab rohkesti, ka lõikab rohkesti, õpetab Jumala sõna.

Visioonina ettepoole vaadates ütles Jeesus, et lõikust on palju, seetõttu julgustas ta paluma lõikuse Issandat, et ta läkitaks välja töötegijaid. Meid on kõiki kutsutud osalejaiks selles suures lõikus Issanda viinamäel. Unustada ei saa, et kui panustame vähe, on ka tulemused kasinad.

Hetkel on toimumas koguduste konverentsid üle Eesti. Olen märganud, et mõni kogudus ja sealsed töötegijad on täis ootust ja põnevust, töö kasvab ja areneb. Osas kogudustes tundub, et on vaja uut innustust selleks, et töö võiks jätkuvalt kasvada.

Siinkohal on paslik meelde tuletada, et EMK aastakonverentsina plaanime kokku tulla 18.–20. juunini Tallinna metodisti kirikusse. Kui Jumal lubab, ootame aastakonverentsile külalisjuttustajaks Holstoni konverentsi piiskoppi James Swansonit Ameerika Ühendriikidest.

Kutsun siinkohal üles kõiki, kel huvi ja aega, tulema ja osalema reede ja laupäeva õhtusel jumalateenistusel, kus kõneleb piiskop James Swanson. Nii 18. juunil kui 19. juunil algab jumalateenistus kell seitse.

Õnnistatud külviaja jätku, et võiksime rohkesti lõigata.

superintendent
TAAVI HOLLMAN

SELLES NUMBRIS

• Superintendendilt

Taavi Hollman

Aastakonverentsi eel2

• Piibel

Toomas Pajusoo

Mida võime õppida kümnest

käsust? Teine käsk3

• Meilt ja mujalt

Uudised ja sündmused5

Credo käis võistu laulmas.....8

Rootsi külalised Võrus13

• Vestlusring

Südamete süütamise aeg9

• Naiste Ühenduses

Ka nii saab kiita ja tänada

Jumalat12

• Orelifondis

Palves oreliehituse pärast13

• Ajalugu

Saaremaa venna Tiimi

elulugu14

• Lastelaegas16

Effata!

EMK VI Suvekonverents Mk 7:34

5.–7. augustil EMK laagris Giideon

Info: www.metodistikirik.ee, EMK Suvekonverents Facebookis

Registreerimine: suvekonverents@metodistikirik.ee, tel 56 482656

I soodusaeg **20. juunini**, II soodusaeg **20. juulini**

Esikaanel: Võru koguduse tegemised; loe lk 13
Fotod: Lea Palo

Väljaandja: EMK kirjastustoimkond
Narva mnt 51, 10152 Tallinn
Tel: 6688 479
e-post:
koduteel@metodistikirik.ee
www.metodistikirik.ee/Koduteel

Toimetuse kolleegium: Anneli Klausson,
Tarmo Lilleoja, Toomas Pajusoo, Priit
Gregorios Tamm
Toimetaja: Kärt Jänes-Kapp
Kujundaja-küljendaja: Taimi Pärna
Kirjasaatjad: Imbi Herm (Rakvere),
Arvi Lindmäe (Saaremaa),
Irja Saksing (Kärsa ja Ahja)

Mida võime õppida kümnest käsust?

Teine käsk

TOOMAS PAJUSOO

Sa ei tohi enesele teha kuju ega mingisugust pilti sellest, mis on ülal taevas, ega sellest, mis on all maa peal, ega sellest, mis on maa all vees! Sa ei tohi neid kummardada ega neid teenida, sest mina, Issand, sinu Jumal, olen püha vihaga Jumal, kes vanemate süü nuhtleb laste kätte kolmanda ja neljanda põlvni neile, kes mind vihkavad, aga kes heldust osutab tuhandeile neile, kes mind armastavad ja mu käske peavad!

(2Ms 20:4–6)

Teine käsk manitseb ja tuletab meelde, et Jumal on tegelikkuses palju suurem kui kõikvõimalikud kujud ja pildid, mida inimene on hakanud kummardama. Kas pole irooniline, et samal ajal, kui Jumal andis Moosesele Siinai mäel kümme käsku, tegid iisraellased selle mäe jalamil asuval laagriplatsil just seda, mis teise käsuga on keelatud. Nad valmistasid enesele kuldvasika. Teises Moosese raamatus on kirjutatud (32:1–5): “Kui rahvas nägi, et Mooses viivitas mäelt tulekuga, siis rahvas kogunes Aaroni ümber ja ütles temale: “Võta kätte ja tee meile jumalaid, kes käiksid meie ees, sest me ei tea, mis on juhtunud Mooseselega, selle mehega, kes tõi meid Egiptusemaalt välja!”

Siis Aaron ütles neile: “Rebiges ära kuldrõngad, mis on kõrvus teie naistele, poegadele ja tütardele, ja tooge need mulle!”

Ja kogu rahvas rebis ära kuldrõngad, mis neil kõrvus olid, ja tõi need Aaronile.

Tema võttis need vastu nende käest, töötles lõikeriistaga ja valmistas valatud vasika. Siis nad ütlesid: “See on su jumal, Iisrael, kes tõi sind Egiptusemaalt välja!”

Kui Aaron seda nägi, siis ta ehitas selle ette altari; ja Aaron hüüdis ning

ütles: “Homme on Issanda püha!”

“Vasikas”, heebrea keeles õigupoolest “noor pull”, oli kaananlaste viljakussümbol. Aaron, Moosese vanem vend ja esimene Iisraeli ülempreester, andis rahva survele järele ja valmistas neile nähtava kuju. Teise käsu rõhuasetus on aga nähtamatul Jumalal. On ilmselge, et iisraellaste käitumine vihastas Jumalat. Jumal ei vaja inimese käega valmistatud aseaineid, mida kummardatakse tõelise Jumala asemel. Ainult tänu Moosese innukale pealekäämisele ja palvele oma rahva pärast ei hävitanud Jumal neid tol korral. Ometi on kuldvasika kummardamise peatüki viimased sõnad (32:35): “Ja Issand lõi rahvast, sellepärast et nad olid teinud vasika, mille Aaron valmistas.”

Teisest käsust järeldeb, et Jumal on püha vihaga Jumal, kes vanemate süü nuhtleb laste kätte kolmanda ja neljanda põlvni neile, kes Teda vihkavad, aga kes heldust osutab tuhandeile neile, kes Teda armastavad ja Tema käske peavad!

See näide Vanast Testamendist tõestab kujude kummardamise ohtlikkust. Keda me õigupoolest kummardame? Küsimus on aktuaalne tänapäevalgi. Inimene, kes mõistab esimest käsku, peab Jumala tahtmise leidmist elu peamiseks eesmärgiks.

Vanast Testamendis on kirjeldatud, et käsud olid algselt kirjutatud kahele kivitahvile. Arvatakse, et käskude esimene pool käsitleb inimese ja Jumala vahelisi suhteid ning teine pool inimese ja inimese vahelisi olukordi.

Ta kummardub hea meelega Jumala ees. Kui see nii ei ole, petab ta iseennast ja teenib tegelikult ebajumalat.

Kindlasti on teine käsk andnud mõtlemisainet paljudele kunstiinimestele. Kas siis igasugune kunst on keelatud? Osvald Tärk on öelnud elutargalt: “See ei ole keelatud, keelatud on kujutava kunsti teoste kummardamine. Piibel ei keela ilu, vaid pattu.”

Teise käsu põhiolemuseks on hoiatada inimest ebajumala kummardamise eest.

Miks on käskude eiramine ohtlik? Toon analoogia igapäevaelust. Ükski autojuht ei tule toime liikluseeskirjata. Mis juhtuks siis, kui igaüks sõidaks, nagu talle meeldib? Tulemus oleks kaos. Seepärast peamegi tunda liikluseeskirja ja sellega arvestama. Liikluseeskiri ei ole mõeldud meie ahistamiseks, vaid kaitseks. Samuti on lood Jumala kümne käsu, mis kaitsevad inimest tema enese eest. ▶

Mõtteid teise käsu kohta

ANDRES KAPP

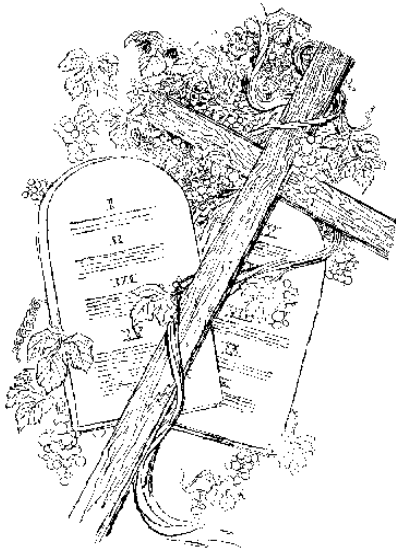
Kümme käsku peavad moraali aluseks kolm mono-teistlikku maailmausundit.

Judaismi pühakirjas, mida kristlased nimetavad Vanaks Testamendiks, on käsud tervenisti üles tähendatud Teises ja Viendas Moosese raamatus. Võime seega väita, et judaistid ja kristlased loevad neid ühesuguses sõnastuses.

Islami prohvet Muhammad, kelle kuulutused on üles tähendatud moslemite pühas raamatus Koraanis, parafraseerib kümme käsku mitmel pool. Koraani 17. suuras ehk peatükis, mis kannab nime "Ööteekond", on 22. salmis kirjutatud: "Ära aseta Jumala kõrvale teisi jumalusi, inimesed halvustavad sind ja Jumal hülgab su."

Kümne käsu jaotus on eri kirikutes pisut erinev ja see puudutab just teist käsku. Kuidas käske kümneks jagada, selles puudub üksmeel tänaseni. Näiteks juudiusulised ütlevad, et ebajumalakummardamine ja pildi tegemine Jumalast on üks ja seesama käsk. Seda ideed on pooldanud ka roomakatoliku kirik, püha Augustinus ja reformaator Martin Luther. Seega oleks teine käsk: "Sina ei tohi Jumala nime ilma asjata suhu võtta."

Teist meelt on aga olnud kirikuisa Origenes, samuti õigeuskirik ehk siis kreekakatoliku kirik, samuti anglikaanid ja reformaator Calvin. Nemad jagasid esimese pika käsu kaheks. Niisiis oleks esimene käsk: "Mina olen sinu Jumal. Sul ei tohi olla muid jumalaid minu kõrval." Teine käsk: "Sa ei tohi teha enesele Jumala kuju." Ja alles kolmas käsk on: "Sa ei tohi ilma asjata Jumala nime suhu võtta." Seda seisukohta toetavad tänapäeval veel reformeeritud kirik, aga ka näiteks USA lõunaosariikide baptistid ja kalvinistid üldiselt. Meil Eestis on olnud sellise jaotuse pooldaja näiteks baptisti teoloog ja vaimulik Osvald Tärk.

Kirikuõpetaja ja teoloog Toomas Paul on öelnud, et "käskudel on olnud eri tähendus vanaheebrea ühiskonnas, Uues Testamendis, Martin Lutheri seletuses ja XX sajandi lõpul". Edasi ta kirjutab, et käskude teisenemine on protsess, kus vanad sõnad toimivad uuel viisil ja neid kohaldatakse vastavalt muutunud oludele.

Et mitte tühjast tüli teha, puudutan põgusalt nii seda käsu osa, mis ütleb, et me ei tohi valmistada mingisugust kuju Jumalast, kui ka seda, et me ei tohi ilma asjata Jumala nime suhu võtta.

Kujude või piltide tegemist puudutava käsuga on asi üheselt selge, vähemalt nii see meile kui protestantidele paistab. Me ei tohi teha pilti ega kuju Kolmainsast Jumalast. Seega ei Isast, ei Pojast ega ka Pühast Vaimust.

Ometi on läbi kiriku ajaloo valmistatud lugematul arvul pühi kujutusi nii Kristusest kui ka tema emast ja apostlitest. Kõige vanemad neist ulatuvad varakristlikku perioodi ja on valmistatud juba 2. sajandil. Nii et kui Kirik andis 4. sajandil ametliku loa valmistada kultuslikke kujutisi, siis see lihtsalt legaliseeris praktika, mis oli kasutusel juba pikemat aega alates nn katakombide kunstist 2. sajandil pärast Kristust.

Pärimus väidab aga, et esimese püha pildi maalis apostel Luukas Neitsi Maarjast koos lapsega ja see pilt toodi suure pidulikkusega 5. sajandil Konstantinoopolisse. Oli selle pildiga

kuidas oli, igal juhul on apostel Luukas visandanud üksikasjaliku sõnalise portree nii Jeesusest kui ka tema emast Maarjast.

Kindlasti on paljudel kodus Piibli illustratsioonid, kus kujutatakse Jeesuse ristimist Jordani jões ja kus Õnisteigijale langeb valge tuvina kujutatud Püha Vaim. Levinud on ka kujutised Jeesusest tema mitmesugustes eluolukordades. Minu meelest üsna drastilised on USA-s massitiraažides trükitud lihaselise ja võitluslikuna kujutatud Jeesuse pildid, mis levivad just evangelikaalsetes ringkondades.

Õigeuskirik üsna Jeesuse kujutamise põhjendus on, et Jumal ilmutas ennast nähtaval kujul lihaks saanud Pojas Jeesuses Kristuses, keda nägid palest palgesse tuhanded inimesed. Jeesus kui tõeline Jumal ja samas ka tõeline inimene on usklike jaoks jätnud "inimkäteta loodud Püha Palge", mida nimetatakse kreeka keeles *Acheiopoietos*’eks. Seega võib Jeesust kujutada maailmas füüsilise isikuna elanud Jumala Pojana.

Vahelepoikena olgu öeldud, et tänapäeval räägitakse palju ka nn Torino surilinal olevast kujutisest, mis on tähtis reliikvia katoliiklastele. Vanemad Kristuse kujutised ikoonidel sarnanevad kuni üksikute detailideni hämmastaval viisil surilinal oleva palge kujutisega. Seega oleks nagu meie Päästja ise jätnud meile eeskujut.

Tahan sellega öelda, et meie kui kristlaste jaoks on kindel tõsiasi, et kus iganes on Jumal end ilmutanud, on see sündinud füüsilisel kujul ehk siis inimese meeltele kättesaadavas vormis. Seega ei räägi me Jumalast ega kujuta Jumalat nagu Ta on, vaid räägime ja mõtleme temast sellisena, kes Ta on meie suhtes ja meie jaoks. Ja see on ülimalt tähtis. Meie eesõigus on austada, kummardada ja teenida Jumalat, kes on nähtamatu. Siinjuures võivad pühad pildid ja illustratsioonid olla abistavad atribuudid. Ühe põhjendusena on toodud ka asjaolu, et ajal, mil enamik inimesi ei osanud lugeda-kirjutada, olid pildid jaujud kui kunsti valatud evangeelium. Kindlasti peab aga arvestama, et käsk kee-

lab austada ja jumalikustada inimese loodut kui sellist.

Teiseks käsust, et me ei tohi ilma asjata Jumala nime suhu võtta. Mitmed piibliuurijad väidavad, et algselt võis see keeld tähendada, et Jumala nime väärkasutamine toimub valet vandudes – Jumala nimel vande andmine pidi tagama tõe rääkimise. Kolmandas Moosese raamatus on kirjas: “Te ei tohi minu nime juures valet vanduda, sest sa teotad oma Jumala nime ...” Kahjuks ei püsinud see keeld iisraellaste südames eriti pikka aega. Nad püüdsid olla juriidiliselt korrektsed või nagu meie vahel ütleme – JOKK. Sellega seoses hakkasid nad vannet andes ütlema Jumala nime asemel: “taeva nimel”, “Jeruusallemma nimel”, “oma pea nimel” jne.

Teiseks arvavad uurijad, et Jumala nime ei tohtinud kasutada nõidumisel. Seda väidab ka Martin Luther

oma Suures Katekismuses. Paraku rakendavad posijad, imearstid ja sensitiivid sellist praktikat ka Eestis.

Samuti on taunitav, kui inimene soovib teisele kurja või neab teda, kasutades Jumala nime.

Hilisem Vana Testamendi aegne judaism on muutnud selle käsu veelgi rangemaks. See käsk tähendas juutidele, et mitte keegi peale ülempreestri ei tohtinud tarvitada nime “Jumal” või siis “JHWH”. Ja isegi ülempreester ainult jom kippuri pühade ajal templis.

Hiljuti eesti keeles ilmunud “Katoliku Kiriku Katekismuse kompendium” ehk siis kokkuvõtte ütleb: “Jumala nimele antakse au seda õnnistades, kiites ja ülistades. Seepärast on keelatud kasutada Jumala nime selleks, et õigustada kuritegu.”

Mind isiklikult riivab väga asjaolu, et sõna “jumal” on muutunud mõne

noore puhul lausa parasiitsõnaks. Asjad on “jumalast kuumad”, “jumalast cuulid”, “jumalast nõmedad” jne. Õrnem sugupool kasutab aga tihti Issanda nime sidesõnana.

Käskudest kõneledes tahan rõhutada, et Jeesus Kristus on andnud meile uue käsu, mida meil kõigil tuleb järgida.

“Ma annan teile uue käsu: armastage üksteist! Nõnda nagu mina teid olen armastanud, armastage teiegi üksteist!” (Jh 13:34)

“Ja Jeesus vastas: “Esimene on: Kuule, Iisrael, Issand, meie Jumal, on ainus Issand, ja armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega ja kogu oma jõuga! Teine on see: Armasta oma ligimest nagu iseennast! Mingit muud neist suuremat käsku ei ole.” (Mk 12: 29–31)

KT

MEILT JA MUJALT

Kogunesid EUROOPA TEOLOOGILISTE koolide juhid

4.–6. veebruaril kohtusid Oslos Euroopas tegutsevate **4. Ühinenud Metodisti Kiriku** teoloogiliste koolide juhid, et üheskoos rääkida teoloogilise hariduse olevikust ja tulevikust ning jagada kogemusi.

Otsustati ka muuta järgnevate kohtumiste suunitlust ses mõttes, et edaspidi kutsutakse kokku metodismiga seotud teoloogilised koolid. Metodisti seminar tegutseb peale Eesti veel vaid Saksamaal Reutlingenis, kus asub vana ja auväärne kool, ning Moskvas. Poola seminar, mis 1990. aastate lõpus alustas, on juba mitu aastat varjusurmas ning mujal Euroopas õpivad metodisti pastorid valdavalt ülikoolide juures või siis mittekonfessionaalsetes seminarides koos teiste kirikute esindajatega. Seetõttu on üha enam jõudu kogumas uus õppevorm – metodistlik e-akadeemia, mille eesmärk on anda ülevaade metodismi ajaloost ning õpetada Wesley teoloogia põhialuseid neile, kes teoloogiaõpingud üldistel alustel juba sooritanud. Esimene e-akadeemia lend lõpetab kolmeaastase kursuse järgmisel aastal.

Minu jaoks oli see esimene kogemus kohtuda rektorite tasandil, kuigi mitmeid koolijuhte tundsin juba varasemast. Pidin ka EMK Teoloogilise Seminari tööst aru andma. Rõhutasin ilmikute suurt osakaalu üliõpilaste seas, samuti seminari paljurahvuselisust ja asjaolu, et õpitakse kolmes keeles. Üsna palju küsiti Eesti seminari soome-ugri juurtega üliõpilaste kohta. Tunnustati ka seda, et püüame kooli tagasi tuua ja innustada lõpetama neid, kes mingil põhjusel on õpinud katkestanud.

Kahe aasta pärast, 2012. aasta veebruari alguses kohtuvad metodismiga seotud teoloogiliste koolide juhid EMK seminaris Tallinnas.

MEELI TANKLER

WESLEY-AEGNE osaduse keeks

23.–26. aprillil käis Pärnu Agape koguduse grupp külas sõpradel Inglismaal. Muu hulgas töid Pärnu naised Inglismaalt kaasa John Wesley keeksiretsepti.

Pärnakad osalesid pühapäeva, 25. aprilli õhtusel naiste jumalateenistusel Ulverstonis. Nagu kirjutab Aili Laak Agape infolehes, pakkusid Inglise õed sel teenistusel keeksi, et pidada ühist osadusarmastussöömaaega. Keeks oli küpsetatud nii, nagu oli tavaks juba John Wesley ajal, traditsiooniline retsept oli aga trükitud laululehele. Agape naised “tõlkisid” Inglise mõõduid meetermöödustikku ning avaldasid retsepti ka oma koguduse maikuu infolehes.

Niisiis, kui keegi tahab teada, kuidas mekib Wesley-aegse retsepti järgi küpsetatud keeks, vajab ta selleks: 400 grammi jahu, 25 grammi küpsetuspulbrit, 125 grammi võid, 200 grammi suhkrut, 100 grammi jahvatatud apelsinikoort või sukaadi, 100 grammi rosinaid, 2 muna, 280 ml piima.

Jahu ja küpsetuspulber tuleb segada, hõõruda sisse või, lisada suhkur, apelsinikoort (sukaad) ja rosinaid. Munad vahustada koos väheste piimaga ja lisada eelnevale segule. Seejärel lisada ülejäänud piim, et tekiks pehme tainas. Segu valada kahte väiksemasse või ühte suuremasse koogivormi ja küpsetada 180 kraadi juures: väiksemaid vorme vähemalt 45 minutit, suuremat vormi üks tund.

KT

Meie õde Gerda

Tallinna koguduse vanim liige Gerda Aliide Tartlain (neiuna Kaldes) sai 2010. aastal 9. märtsil 103-aastaseks.

Gerda sündis 1907. aastal Virumaal väikeses looduskau-nis mereäärses külas Liimalas oma ema-isa noorima lapsena. Peres kasvas enne teda veel vend ja kolm õde. Gerda isa oli rätsep ja ema kodune.

Koolis käis Gerda Lüganusel. Ta oli andekas ja õpihimuline tüdruk. Tallinna tuli ta kavatsusega õppida kunsti-koolis, sest annet tal selleks jätkus. Tema sisseastumistöö "Tütarlaps allikal" leidis tunnustust ning Gerda võeti kooli vastu. Õppida sai Gerda aga vaid mõned kuud, sest isa surm tõi perele rahalised raskused.

Gerda abiellus Tallinnas 1934. aastal. Abielust sündis poeg Rein. Nüüd on Gerdal pojatütar Karin ja järeltulijaid neljandast põlvest. Sageli külastab teda poja abikaasa Aino.

EMK Tallinna kogudusega liitus Gerda 21. aprillil 1957. Veel 95-aastasena tuli ta ikka oma armsasse kogudusse.

Gerda on elu jooksul kudunud paljudele kauneid kampsuneid ja joonistanud ilusaid kaarte. Veel saja-aastasena joonistas ta ise jõulukaarte.

Gerda elab nüüd Lõime tänavas eakate kodus, kus tema eest hoolitsevad sotsiaaltöötajad ja omaksed. Seal külastavad teda ka kogudusekaaslased ja sõbrad. Nii veedabki Gerda oma päevi, meenutades möödunud aegu ja kohtudes mõtteis kallite inimestega, kes juba igavikus. Lugemiseks napib tal nüüd silmavalgust. Aga Jeesus on tema juures igal päeval ja palves räägib Gerda Temale kõigest.

Soovime Gerdale rohkem Jumala õnnistust igasse päeva.

küsitles ja pani kirja
MAIRE SIMM, märts 2010

Tallinna koguduse jumala-teenistus oli taas telekraanil

2010. aasta suure reede jumalateenistuse teleülekanne rahvusringhäälingus salvestati Tallinna metodisti kirikus.

Tegelikkuses 2. aprilli keskpäeval alanud teenistusel jutlustas superintendent Taavi Hollman, teenistust ju-

Gerda Tartlain ajalehes.

hatas vanempastor Olav Pärnamets ja kaasa teenis pastor Toomas Pajusoo. Teenistuse salvestis anti eetrisse samal päeval algusega kell 14.00.

Suurt kiitust väärib seekordse teleülekanne helikvaliteet, mis laskis nautida Credo-Allika kammerkoori suurepärase esitust. Koor esitas just sellist klassikalist vaimulikku laulustiili, mida nad on nõuks võtnud vilje-

Foto: Koduteel

leda ja mis neil ka hästi välja kukub. Lauldi ka üks laul Taize kloostri repertuaarist, mis sobis selleks puhuks imehästi. Teleülekanne helirežissöör oli Peeter Määrts, videosalvestuse režissöör Toivo Köster.

ANDRES KAPP

Lastekeskus pidas üheksandat sünnipäeva

Lastekeskus Tähetorn avati 5. aprillil 2001 ning sealt on üheksa olemasoluaasta jooksul abi ja toetust saanud üle viiesaja lapse.

Kõige esimesel päeval tuli Tähetorni, mis siis asus veel Apteegi tänaval, kuus last. 2003. aastal koliti Koplisse, kus tegutsetakse praegugi, ning aastal 2010 koguneb põhikooliealisi lapsi iga päev majja 15–25. Kokku on aga keskuse lastepere tänavu kevadel ligikaudu neljakümneliikmeline.

Lastekeskus on saanud hakkama tänu paljudele sõpradele, vabatahtli-

Juubilarid Kuressaare koguduses

Heli Henno 12. mai – 55
Marvi Kuusk 16. mai – 55
Luule Kivihall 27. juuni – 75

Kirikuvalitsus õnnitleb!

Vladimir Beregovi 4. jaanuar – 55
Enno Sarik 25. veebruar – 35
Raivo Raave 15. märts – 60
Georgi Lanberg 23. märts – 80
Juri Tšerenkov 17. mai – 60
Viktor Batšinski 28. mai – 55
Andrei Spiridenko 6. juuni – 40
Johannes Kakko 7. juuni – 55
Ele Paju 26. juuni – 30
Maksim Kiiranan 7. juuli – 30

Tallinna kogudus õnnitleb!

Aime Moon 24. aprill 80
Antonina Hiller 26. aprill 80
Lembit Nõmme 12. mai 70
Rein Ludri 9. juuni 70
Allan Ventsel 9. juuni 50
Elvi Tarvis 12. juuni 80
Rein Rüütel 14. juuni 65
Leonora Tähiste 16. juuni 70
Leevi Rahuleid Hark 17. juuni 65
Eevi Alvin 20. juuni 75

20. mail ristiti Tallinnas

Ülle Luur, Andres Hang ja
Wilson Patrick Perera
23. mail ehk esimesel nelipühäl
õnnistati koguduse liikmeks
Ülle Luur ja Mai Põldsaar

kele ja annetajatele nii Eestist, Ameerikast kui ka Skandinaaviast. 2003. aastast toetab lastekeskuse tegevust ka Tallinna linn.

Sünnipäeva tähistas lastekeskus 9. aprillil suure kontserdiga, kus publikuks olid viimase aasta jooksul aktiivselt toeaks olnud sõbrad ja vabatahtlikud. Ja olgugi, et osa kutsutuist ei saanud tulla, andsid lapsed oma tänukontserdi puupüsti täis saalile.

KT

Eesti Sõprade kokkutulek 2010

Tänavune Eesti Sõprade (Friends of Estonia, FOE) kokkusaamine peeti ÜMK Calvary koguduses Tennessee osariigis Nashville'is 15.–17. aprillini.

Superintendent Taavi Hollmani sõnul oli kohtumine edukas ning Calvary koguduse pastor Peter van Eys väga hea võõrustaja. Olulise sündmusena andis Eesti Sõprade ühenduse esimees kahel viimasel aastal Bill Baily seekord ameti üle Harry Turnerile, kes on aastaid toetanud tööd Eestimaal nii palvete ja ka finantsidega.

Vajadusest hoida Eesti Sõpru kur-sis asjadega, mis toimuvad Eestis,

KT KT KT KT KT

7

Credo käis võistu laulmas

9.–10. aprillil peeti Haapsalus Wiedemanni Gümnaasiumis XI Eesti kammerkooride festivali, kus osales ka Credo-Allika kammerkoor.

Kammerkooride konkurssist olid oodatud osa võtma amatöörkoorid, kus liikmeid 16–32. Kategooria pidid valima kollektiivid ise ja nii otsustas Credo-Allika kammerkoor osaleda B-kategoorias, kuhu lõpuks registreerus 13 koori, muu hulgas näiteks ka EELK Püha Vaimu kiriku kammerkoor Crede ja Kaarli koguduse kontsertkoor.

Kokku kogunes XI festivalile 34 kammerkoori ja ansamblit. Konkurss viidi läbi kahes voorus: kõigepealt peeti eelvoorud ja lõpuks finaali. Diplomid jagati välja neljas kategoorias, lisaks hulk eripreemiaid.

A-kategoorias anti välja kaks esimest kohta, mis läksid Tallinna Tehnikaülikooli kammerkoorile ja segakoorile Noorus. B-kategooria esikoha võitis üldse parima punktisummaga, 93,5 punktiga, Tallinna Ülikooli kammerkoor, Credo-Allika ühendkoor oli oma kategoorias 86,75 punktiga teine. C-kategooria esikoht läks 87,5 punktiga Haapsalu kammerkoorile.

Ansambelite ehk E-kategoorias esikohta välja ei antudki.

Et Grand Prix vooru pääses kogutud punktide põhjal, võistles finaalis Tallinna Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli ja Haapsalu kammerkoori ning segakoori Noorus kõrval ka Credo-Allika kammerkoor. Grand Prix võidu pälvis Tallinna Ülikooli kammerkoor, keda eelvoorus juhatas Aarne Saluveer ja Grand Prix voorus Merike Aarma. Aarne Saluveeri tunnustati ka parima dirigendi eripreemiaga. Credo-Allika kammerkoori viisid festivalile koorijuhid Eivin Toodo ja Raili Vahermägi.

Konkurssi hindas rahvusvaheline žürii eesotsas Lätist kutsutud esimehe Maris Sirmaisiga. Hindajateks olid veel Olav Ehala, Risto Joost ja Venno Laul. Arvestati nii kava, mis pidi mahutama vahemikku 10–15 minutit, tehnilist teostust kui interpretatsiooni. Credo-Allika ühendkammerkoor esitas festivali I voorus Piret Ripsi “Kui kõik vahel vaikseks jääb”, Juozas Naujalise “In monte Oliveti”, Eino Tambergi “Hommiku”, mis oli kohustuslik laul, ning spirituaali “Witness” Jack Hallorani seades. Grand Prix voorus oli Credo-Allika koori kavas Rudolf Tobiase “Patukahetsus”, Ester Mägi “Siin mu rõõmumaa”, Piret Ripsi “Paradisi Gloria”, spirituaal “Peter go” Piret Ripsi seades ning Josef Rheinbergeri “Abendlied”.

Koorijuht Eivin Toodo rõhutab koori tegemistest rääkides, et nende töös on suur rõhk vaimulikul osal. Igast proovist, mis niigi on pingelised, võetakse alati pool tundi selle jaoks. Vaimulik osa on kõige alus ning Jumal on nende tööd ka õnnistanud. Mida festivalil osalemine koorile andis? Eivin Toodo sõnul muu hulgas enesekindlust ja ühtlasi nii enesele

Fotod: EKKL

kui teistele võimaluse Credo-Allika koori taset teiste omaga võrrelda. Preemiana saadud 4000 kroonist kulus aga enamik festivaliga seotud kulude katteks. Raili Vahermägi lisab: “Kogu ettevalmistusprotsess ning väga positiivne järelkaja ja tagasiside žüriilt ning kuulajatelt andis meie koorile väga palju. Aitas ehk paremini mõista meie kutsumust, seada uusi väljundeid, liitis lauljaid ja koorijuhte omavahel ning pani meid mõistma, et kogu meie koori tegevus on olnud väga eriliselt õnnistatud. Ikka on ju uhke tunne, kui žürii tunnustab ja kõrged punktid annab, kuid veel suurem rõõm on sellest, kui tajud ja näed, et “see miski” jõudis ka kuulajani. Siinkohal meenub seik, kus enne meid laulnud koor lõpetas etteaste hüüuga “Kurat!” ning meie läksime lavale, lauldes/hüüdes esimese fraasina: “Oh Jumal, ole mulle armuline”, ja pean tunnistama, et nii suurt hauavaikust, kui selle laulu ajal saalis valitses, ei olnud just palju.”

Credo-Allika koori ootab juunis ees esinemine Tartus vaimulikul laulupeol “Mu mano tulge, latse”, mille jaoks tuleb selgeks õppida valikkooride kava. Ent koorijuht Eivin kinnitab veendunult: hoolimata edust koorifestivalil ja muudest ettevõtmistest on koori tegevuses peaarv jätakuvalt koguduse töö ja jumalateenistusel laulmistel.

KT

Südamete süütamise aeg

2009. aastal määras piiskop Rakvere kogudust teenima pastor Hans Lahi. Möödunud on peaaegu aasta ja Rakvere rahvas kogunes Imbi Hermi eestvedamisel, et rääkida sellest, mis Rakveres toimub.

Fotod: SIRLY LAHI

Emadepäeva sagin 9. mail 2010.

Sirly Lahi (pastori abikaasa): Pea kolmsada aastat tagasi elas mees, kelle süda ja vaim olid liiga rahutud, et leppida formaalse kristlusega. Aus analüüs iseendas viis ta tõdemuseni, et ta on kristlusest kätte saanud üksnes vormi ja mitte sisu. Pühakirja ning mitmete kristlike mõtlejate raamatuid lugedes mõistis ta, et ristiusu sisuks saab olla üksnes püha armastus Jumala ning kaasinimeste vastu ... ja just sellest oli tema südames puudus. Mees ei piirdunud aga kurbade faktide konstateerimisega, vaid otsustas otsida, kuni leiab. Ja Jumal andis ennast leida. Kohtumisest Kristusega väljus süüdatud südamega mees – John Wesley, metodistide eelkäija.

Imbi Herm (Rakvere koguduse liige): Kui armas vend Taavi Hollman saabub visiteerima Rakvere kogudust, on kased juba hiirekõrvus ja hekk väikeses lehes. Oleme isegi “hiirekõrvus” ja ootame, mis sõnumeid Jumalalt meile tuuakse.

Keskne mõte voolab selgelt nagu elujõgi: hoidke kinni Jumala Sõnast!

Koos vaiksuse õnnistusega “sa oled pidanud mu sõna ega ole salanud mu nime” (Ilm 7:8), koos tegelikkuse tunnistamisega – “sul on pisut rammu” – ning küsimusega: kuidas me elame välja Jumala Sõna?

Mis olukorras me oleme sel kevadel, Jumala rahvas?

Sirly Lahi: Tänapäevaks on Rakvere linnas neid, kes nimetavad ennast metodistideks, järele jäänud 34. Neist 17 ei käi enam vanaduse või mõne muu takistuse tõttu koguduses. Koguduse keskmine eluiga on 65 aastat.

Hans Lahi (Rakvere ja Sakussaare koguduse pastor): Liikmete hulgas on olnud suuri muutusi. Seoses eelmise karjase pensionile minekuga lahkus ka osa seniseid liikmeid ning suur osa juhatusest, nii et tuli alustada uue juhatuse moodustamisega. Apostel Paulus kirjutab oma esimeses kirjas korintlastele lõhedest koguduses, kus ühed olid Pauluse, teised Apolluse, kolmandad Peetruse ja neljandad Kristuse poolel. See olukord

on avaldunud ka Rakveres. “Kas siis Kristus on mitmeks jagatud?” küsis Paulus. Või on keegi teine risti löödud või keegi ristitud pastori nimesse?

Sirly Lahi: Piisav põhjus pessimismiks ja lootusetuseks? Jah, kui vaadata fakte. Ei, kui otsustada otsida seda, millest John Wesley ei saanud kristlasena elada – kõikehaaravat ja -võivat armastust oma Issanda vastu, mis haaraks kogu südame, meele, hinge ja jõu ning paneks armastama iga inimest nagu iseennast. Aus ja puhtsüdamlik analüüs on näidanud, et praktikas meil seda täna ei ole. Aga rahutus, vajadus ja otsing on. Ja see on hea platvorm edasiliikumiseks! Rakvere metodistid on igatsemas uut ja sügavat kohtumist Kristusega, millest väljuksid süüdatud südamed ja Püha Vaimu väega täidetud elud!

Hans Lahi: Olen tänapäevaks teeninud Rakvere kogudust seitse kuud. Abikaasa Sirly on olnud mulle suureks abiks nii Rakveres kui Sakussaares, aidates kaasa muusikatöös ja koguduse vaimulikus töös üldiselt. Juurde on tulnud uusi ja nooremaid inimesi, kes on innukad kaasa aitama ja on avaldanud soovi kogudusega liituda. Suur rõõm on pühapäevakoolist ja neist noortest, kes lapsi juhendavad.

Anni Lahi (Sakussaare koguduse liige, Hansu ja Sirly tütar): Mul ei ole midagi suurt ja võimast rääkida, väga sõnaosav ma ka pole, kuid siiski jagan mõned mõtted tööst, mida mina Rakveres Jumala riigi heaks

Lauluga teenivad Anni ja Sirly Lahi.

Aivar ja Armin Alt.

teen. Pühapäevakoolitööd alustasin 2009. aasta novembrist koos kaasõpetaja Triinu Lasbergiga. Algul oli küll natuke ebakindel ja võõras, kuid lapsed panevad kõik paika. Nendega on niivõrd armas vestelda ja koos teutseda.

Laste arv on tublisti kasvanud. Kui alustasime paari lapsega, siis praeguseks käib pühapäevakoolis juba üksteist väikest jüngrit. Tänu Jumalale.

Tavaline pühapäevakooli tund möödub piiblliloo jutustamisega, meisterdamisega, arutelu ja naeruga. Imeline on olla lastega, kelle silmad rõõmust säravad, südamed naerust pakatavad ja kes on nii siirad ja avatud. Olen väga õnnelik, et saan anda panuse just lastetöös, sest nemad on ju meie tulevik ja meie lootus.

Liivi Reinumäe (Rakvere koguduse liige): Kasutan apostel Pauluse sõnu, et öelda kõigile lugejaile: “Arm, halastust, rahu Jumalalt Isalt ja Kristuselt Jeesuselt, meie Issandalt!”

Ei oskagi sõnadesse panna seda rõõmu, mis on südames koguduse

Jumala tunnetamiseks ja igaüks, kes seal avatud südamega viibib, saab kogeda Jumala elavat osadust ja õppida rohkem tundma Jumalat. Jumal saab oma head tööd teha igaühe südames! Jumala armu kõigile.

Hans Lahi: Olen julgustanud Rakvere kogudust olema enam avatud Jumala tööle, avatud teiste kristlaste ja kristlike konfessioonide suhtes – ka siis, kui nende teenimisviis erineb meie omast. Olen julgustanud olema misjonimeelsemad, et ulatuda ka nende inimesteni, kellele kirik on võõras. Olen kutsunud külalisi nii metodisti kogudustest kui ka mitmetest teistest konfessioonidest. Loodan, et varsti jõuab kätte ka see aeg, kus me ise saame kogudusega välja sõita tunnistama ja teenima.

Anni Lahi: Tundsin juba ammu südames, et vaja oleks lastega koos välja minna, et nad näeksid, kui palju on meie ümber võimalusi kedagi rõõmsamaks ja õnnelikumaks teha. Nii sündiski mõte minna linna vanadekodusse, kus elab ka üks meie koguduse eakas liige. Lapsed olid kohe nõus ning joonistasid põnevaid kaarte soovidega “Saa terveks!”, “Palju rõõmu!”, “Jumal armastab sind!” jne. Nagu lapsed ikka, ütlevad nad tähtsaid asju lihtsalt.

Meid ootas ees hulk eakaid inimesi. Algul laulsime neile pühapäevakooli laule, hiljem aga juba koos nendega ühiselt lastelaule, mida nad lapsepõlvest mäletasid: “Mu koduke on tilluke”, “Mutitõnu” jne. Eakatel olid silmad tänu-likkusest märjad ja lapsed imestasid, kui toredad on vanad inimesed! Mõlemad pooled jäid ootama taaskohutumist.

Edaspidi oleme plaaninud pühapäevakooliga ühele koguduse vanamembele appi minna puid kärutama. Tänu Jumalale, kes õpetab meid kõiki üksteist märkama.

Liivi Reinumäe: Käime regulaarselt meie armsaid eakaid külastamas. Mulle meeldib seda teha. Neil on palju elutarkust. Nende olemises on rõõm ja nad on tänulikud. Ka mina olen tänulik selle eest, et on, kellele

Talvel vana pastoraadi katust päästmas.

rõõmu valmistada. Tänu on alati mõlemapoolne.

Koristustöödel löövad kaasa need, kel jõud ja tervis lubab. Hiljuti käisime surnuaeda koristamas ja pesime kirikus aknaid. Toredad on pühapäevased kohvilauaosadused, kus saab omavahel ja külalistega mõnusalt vestelda. Olen erialalt kokk, nii saan valmistada lauale ühtteist soodsa- malt. Meil on õppinud kondiiter, Tiina Viikholm, kes väga hästi küpsetab. Sageli käib abiks Pille Saks – küpsetamas, lauda katmas, teenindamas.

Eino Nõmme on kogu talve uustavalts kirikut kütnud ja korrastanud, koristanud kõrvalhoonet, mis peagi lammutamisele läheb.

Töökäsi on küll vähe, aga need vähesed on innukad. Pastor Uno Külviste koguduse vanemaks ole- mise ajal said kirikuhoone ja puukuu- r uue ilusa kuue, mille eest tänu Taavi Rospusele. Pastor Hans Lahi koos abikaasa Sirliga on väsimatud Issan- da töös, et koguduses oleks Elu. Ki- riku ukseid on avatud külalisjutlusta- jaile. Vaimulik toidulaud on lookas, ainult sirutu ja võta vastu. Kui te ei usu, tulge vaatama!

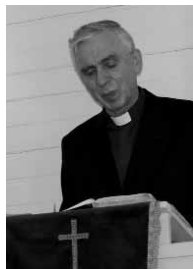
Kogudus tänab: Meid on lauluga rõõmustanud Rakvere Kolmainu ko- guduse koor, ansambel Trepikoda, an- sambel Tuli Taevast, Andres Jäätma, Jõhvi koguduse noored, Tartu Paulu- se koguduse noored. Meisse on süsti- nud evangeliseerimis- ja misjoniindu Mark Nelson ja Ljudmilla Voltšihhina ning Roy Johansson. Meid on innusta- nud lubama teha Jumalale uut Tõnu Lepisto ja vend Stanislav Sirel Rakve- re nelipühikogudusest. Meile on käi- nud silmasalvi toomas Olius ja Ma- rianna Thaling ning Mart ja Heli Metsala. Kinnitust ja tuge on pakku- nud Mati ja Velli Hollman, Artur Põld koos noortega, Arved Vellend koos õe Ruthiga. Armas öde Helgi Ots on oma talente kasutades õmmelnud meile kahes värvis altari- ja pingikatted ning

Lapsed 2010. aasta kevadel vanadekodu külastamas.

pärast. Loomulikult ei puudu ka mu- red, kuid rõõme on minu arvates roh- kem. Kogudus on väike, aga kõik töö- harud toimivad. Pühapäevakoolitööd juhivad andekad noored, Anni Lahi ja Triinu Lasberg. Sirlil on Sakussaare koguduse pühapäevakoolitööst head kogemused, mida ta lahkelt jagab. Igal teisipäeval on palve- ja piiblitund, kus arutleme elavalt pühakirja üle.

Sigmar Reinart (Karmeli kogu- duse liige): Ma tulin palvetundi esi- mesel korral lihtsalt huvist teada saa- da, kuidas selles koguduses palveta- takse. Olin meeldivalt üllatunud, kui võeti ette Jumala Sõna, loeti ja arutle- ti, kuidas keegi sellest aru on saanud, ning selle tulemusel saavutati üks- meelne palveõhkkond. Nii tihti, kui olen selles koguduses käinud, olen kogenud, et on loodud soodne pinnas

Aare Kimmel
õpetamas.

Ljudmilla Voltšihina
Rakveres misjonitee-
nistust pidamas.

Mart ja Heli Metsala
Rakveres külas.

Olius Thaling.

Tarmo Suviste ja Imbi
Herm.

Paul ja Juhan Lilleorg.

teeninud tunnistades. Meid on üles kutsunud pühendunud usupalvele öde Urve Koppel. Armastuse ülimust on looga samaarlasest tuletanud meile meelde Peter Crouch, keda tõlkis Allan Kroll. Meid on õpetanud Aare Kimmel, Taavi Hollman, Olav Pärnamets. On palju inimesi, kes on meile mõelnud oma palvetes, küsinud, kuidas meil läheb, ilmutanud tõsist vennalikku-õelikku armastust. Jumal õnnistagu teid kõiki, igatseme olla koos teiega ükskord seal, “kus pole enam musta ööd”.

Hans Lahi: Pühakiri käsib meil pühitsust taotleda. Pühitsus toob välja patu reaalsuse. Armastus ilma pühitsuseta madaldab Jumala armastust. Pühitsus üksi aga eraldab meid teistest, ilma armastuseta hoolitsemise ainult iseenda eest. See toob omakorda kaasa lisareeglid ja iganenud kultuurilised tabud. Selle tulemusena tekib inimese enda loodud religioon, kus on käsud – ära puutu, ära vaata, ära maitse. Ristiusk ei ole üksnes moraalinormide kogum, vaid südame muutumine.

Imbi Herm: 24. aprillil oli koguduse avatud koosolek, kus külalisteks Tartu Pauluse koguduse noored, kes meid kõiki koos laulma õhutasid, ja kõigile tuntud pastor Aare Kimmel. Kirik oli rahvast päris täis, kiitsime üheskoos lauluga Jumalat. Ei mäleta, millal viimati selline tugev lauluhääl meie kirikust üles tõusis. Aare Kimmel jagas mitmeid mõtteid, kuid peamisena õhutas üles tungima Kristusesse, Tema olemusse, mitte laskma ennast panna taas orjaikkesse, mitte piirduma omatehtud reeglite või jumalateenistusega, mitte piirama Jumalat! Meie inimlik mõõdupuu on väike, me mõõdame sellega ega oska näha Jumala teid. Aga Jumal on armuline ja pastor lõpetas kirjakohtaga Ilmutuse raamatust: “Ja ma nägin püha linna, uut Jerusaalemma, taevast Jumala juurest maha

tulevat, valmistunud otsekui pruut, kaunistatud oma mehele.” (Ilm 21:2) Mõelda vaid! Vaatamata oma heitlustele ja eksimistele, isekusele ja suutmatusetele valmistab Jumal meid ette selleks, kes on “kortsuta ja plekita”! Halleluujat! Mis tähendab siis see “silmapilkne kerge viletsus”? Me vajame julgustust, et astuda täielikku meeletu parandusse, täielikku enese äraandmisse, täielikku osadusse Jeesusega. Enesest täiesti lahti! Jumal on tegemas suuri asju.

David Wilkerson (üleilmse ristikoguduse liige, 5. mai läkitus): Jumal on andnud meile teada, mil viisil Ta oma suure taastamise esile toob. Esmalt valab Ta oma Püha Vaimu välja sellisel ülikülluslikul viisil, et see toob tagasi jõu ja tervise igale puule Tema metsas. Patu-tõuk hakkab kaotama oma väge, kui Jumala rahvas pöördub tagasi Piibli lugemise juurde. Võimas ilmutus Jumala uuest lepingust muudab Jumala rahva julgeks kui lõvid. Seetõttu uskuge ja olge kindlad, et vaimne jõud ja jumalik tervis saavad välja valatud otse taevast.

Tarmo Suviste (koguduses käinud kolm kuud, liikmekandidaat): Jumal on järeleandmatu, järjepidev. Ta ei jäta, ei unusta, kui on kord su südant puudutanud. Pole kohta, kust Jumal kätte ei saaks.

Sain 1997. aasta sügisel päästetud tänu sellele, et tuttav käis sel ajal Karmeli koguduses ja kutsus mind Elu Sõna telgikoosolekule. Oli suvi – juuli või august. Jumal puudutas mind nii tugevalt, et otsustasin kohe 1. septembril algava piiblikooli kaasuks, jättes senised toimetused ja elu. Enne lõpetamist hakkasin Rakvere Elu Sõna koguduses käima. Sain ristitud nii vee kui Püha Vaimuga. 2002. aasta kevadel hakkasin Jumalat taga plaanile jätma. Elasin Tartus elu, mis polnud Jumalale meelepärane, langesin niikaugele, et aprillis 2008 pi-

das politsei mind kinni. Süüdistus: grupirööv raskendavatel asjaoludel. Mulle mõisteti viis aastat ja neli kuud vangistust, kuid kokkuleppemenetluse käigus lühendati karistust aastale, kolm aastat jäi tingimisi kaheaastase katseajaga. Täna on katseaja lõpu jäänud viis kuud. Minu tädi Liivi Reinumäe on EMK Rakvere koguduse liige ja Jumal kasutas teda nii tugevalt, et 28. märtsil sel aastal võtsin Jeesuse oma Issandaks ja Päästjaks vastu. Kiitus Kõigeväelisele Jumalale. Täna, 11. mail, annan EMK Rakvere koguduse juhatajale koguduse liikmeks astumise avalduse. Usun, et Jumalaga osaduses olles ja Temaga käies saan ka kodukogudusele kasulik olla. Tänu Jumalale.

Hans Lahi: Üle kõige tahan siiski tunnistada, et kogudus on meid armastuses vastu võtnud. See on kogudus, kes armastab väga Jeesust, ja siin on inimesi, kes on väga pühendunud Tema koguduse teenimisele. Kindlasti pole me suutnud kõikide ootustele vastata ja mõned on pidanud meis pettuma. See on suure Jumala arm, mis meid on kandnud, seetõttu on vale arvata, et kogu töö sõltub inimestest, kes Jumala Sõna jagavad. Oluline on, et Kristuse armu-evangeliumi kuulutatakse.

Taavi Hollman (superintendent, visitatsioonikõne): Me oleme tugevad Tema tugevuse jõus. Ei vaata oma kaotustele, nurjumistele ega ka võitudele. Ainult Jeesuse peale. Hoiatage kinni Issanda Sõnast, kui vaenlane ründab, kui paanika või enesehaletsus või lootusetus peale tuleb. Loe Sõna, ütle seda kõvasti välja! Peaksite elama Sõna välja igal päeval.

“... Issand, anna oma sulastele kõige julgusega rääkida Sinu Sõna, oma kätt sirutades selleks, et terveksaamised ning tunnustähed ja imed sünniks Sinu püha sulase Jeesuse nime läbi!” (Ap 4:29–30)

Aamen

KT

TERVE VAIM VÕIKS OLLA TERVES KEHAS

Ka nii saab kiita ja tänada Jumalat

Talve algupoolel üllatati Tallinna koguduse naisi sellega, et neid kutsuti kirikusse ... võimlema. Koduteel uuris asjaosalistelt, mis lugu selle tervisevõimlemise taga peitub.

EMK Naiste Ühenduse esinaine Pille Mägila:

“Kui kätte olid jõudnud pimedad hilisõhtu ja teadmine, et kiired tööd selleks aastaks tehtud-toimetatud, tärkaski mõte – oleks vaja ellu kutsuda midagi sellist, mis on uudne, enneolematu, kirikuringkondades tavapäratu. Ja nõnda tulime ühel novembrikuu neljapäeval 2009 tööpäeva lõppedes Tallinna koguduse naistega kokku, kaasas võimlemisriided, matid, entusiasm ja rõõmus meel.

Kas Jumalat saab ka nii kiita, võib keegi mõelda. Juba minevikust tuttav loosung “Terves kehas terve vaim” kehtib ka tänases päevas – hetkes, mis meil on. Arusaam Jumala armu suurusest toob esile rõõmu, mis spontaanselt vallandub ka vastutuse võtmises oma tervise eest. Kui palju oleme kuulnud räägitavat ikka ja jälle – liikuge, käige, võimelge, tehke midagi oma tervise heaks. Ja nõndaviisi naine, kes teadvustab, et ka ise peaks pingutama, aega ohverdama, et hoida tänapäeva kiirest elutempost hoolimata tasakaalus oma füüsiline pool, mõistab, et on võimalik Jumalat austada kogu oma olemusega. Niiviisi ei olegi juba regulaarselt toimiv võimlemistrenn kaks korda nädalas ainult higivalamine, vaid on meile, õdedele, tõeline kosutus, osadus, ühine pingutus nii ihule, hingele kui vaimule, kui koguneme, et teha küllaltki vaevanõudvaid harjutusi kauni ülistusmuusika saatel. See on olnud hea aeg. Juba see asjaolu on piisav põhjus Jumalat austada ja tema armu kiita.

Foto: UNO LOORIS

Lii Lilleoja, Inna Välja, Kristina-Maria Heinsalu, Pille Mägila ja Ülle Heinsalu 2010. aasta mais. Treener Kristina-Maria Heinsalu on lõpetanud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia tantsukunsti erialal.

Nii olemegi mõistnud, et koguduse naistööl on palju ja mitmesuguseid vorme. On väikesed palvegrupid, kus naised saavad usaldavalt avaneda ning muredest ja probleemidest rääkida, on praktiline diakooniatöö, muusikateenimine ... ning nüüd on lisandunud ka tervisevõimlemine. Oleme tänulikud oma kaunile ja toredale õpetaja Kristinale, kes ikka kannatlikult meid tunnistundi on julgustanud ja innustanud.”

Trenniskäija Inna Välja:

“Kuidas Paulus ütleski? “Et teie vaim ja hing ja ihu oleksid tervikuna hoiatud ...” (vt 1Ts 5:23)

On neid, kes ainult oma füüsilise vormi eest hoolitsevad. Kirikus kipub asi pigem vastupidi olema: vaimulik asi on tähtis, aga füüsis peab kuidagi ise endaga hakkama saama. Või kui miski juba liialt “logisema” hakkab, oodatakse abi Jumalalt – ja eks Ta muidugi hädas aitabki. Ainult et nii me käitume sageli nagu lapsed, kes ise oma tervise heaks midagi ei tee, istume aina tegevusetult ja palume, et Jumal meid imeliselt tervendaks. Kui- gi saaksime ise nii mõndagi ära teha ja hätta sattumist hoopis ennetada.

Minu jaoks oli võimlemine nii kauaoodatud ja -otsitud võimalus, et olen selle eest Jumalale väga tänulik! Sõbralik ja innustav treener, treeningutunni läbimõeldud ülesehitus, heatujuline seltskond, kes iseennast ja üksteist humoorikalt kannustavad, ja meeldiv muusika taustaks – see on see, mis paneb väsitavale tööpäevale fantastilise punkti.

Kui vajad rohkem jõudu ja energiat, tahad panna liikuma oma luud-kodid-lihased või soovid ära anda mõned üleliigsed kilod, oled teretunud meie hulka!”

Õpetaja-treener Kristina-Maria Heinsalu:

“Tervisevõimlemise eesmärk on anda koguduse naistele võimalus sobivas keskkonnas natuke aega täiesti iseendale pühendada ning midagi oma tervise heaks ära teha. Loomulikult on võimlemisgrupp avatud ka kõigile väljastpoolt kogudust tulevatele naistele! Võimlemine tõstab toonust, parandab füüsilist vormi ja vastupidavust, mis omakorda loob harmoonia keha ja vaimu vahel. Ei ole midagi paremat kui hea tervis, mõnus seltskond ning koht selle loomiseks :-)”

KT

OOTAME VÕIMLEMA KÕIKI NAISI! EELNEV KOGEMUS NING HEA FÜÜSILINE VORM EI OLE VAJALIKUD. TULE VÕIMLEMA!

Tallinna
Metodisti Kiriku
ORELIFOND

Palves oreliehituse pärast

Tallinna koguduse orelisõbrad palvetasid 23. ja 24. aprillil palveketis selle eest, et suudaksid orelehituse edukalt lõpule viia.

Belgia orelimeister Guido Schumacher on oreli ehitamist juba alustanud ning varsti peab orelifond katma kõik oreli valmimisega seotud kulud.

Jätakuvalt töötab ka orelifondi heategevusmüügi saal, kus abivajajatele jagatakse nii toiduaineid kui riideid. Just orelisõprade õul on viimastel aastatel olnud paljuski ka Tallinna koguduse sotsiaaltöö.

Orelisõber Helvi Kruusmanni sõnul on ühe imelise palvevastusena antud orelifondile rohkesti toredaid toetajaid. Üks neist on soomlane Jorma Wilpponen. "Jorma on juba poolteist aastat toonud meile Soomest mitmesuguseid leiva- ja saiatooteid. Oleme nendega saanud abistada hädasolijaid Tallinna koguduses, aga ka kaugemal – leiba-saia on jagunud Kärsa, Võru, Sakussaare, Aseri, Keila jt kogudustele. Jorma toetusest on osa saanud isegi Oleviste supiköök. Viimane riideabi läks Mäetagusele, kus käib koos Jõhvi koguduse palvegrupp," selgitab Helvi. Need, kel võimalik, on saanud tänutäheks annetada ja toetada omalt poolt kiriku tööd, muu hulgas orelehitust.

Tänavu kevadel on Jorma juba kahel korral toonud Eestisse ka kala – meriahvenaid, mida tema poeg on käinud püüdnud Norra rannikul. Vahetult enne emadepäeva jagasid orelifondi vabatahtlikud töötegijad soovijatele välja ligikaudu sada kilo külmutatud meriahvenat.

Jorma Wilppone ni heategevustöö ei piirdu Eestiga, vaid on märksa rahvusvahelisem: ta on vahendanud humanitaarabi näiteks ka Valgevenesse, Lätisse, Rumeeniasse.

KT

Norrast Soome kaudu Eestisse jõudnud meriahvenad maitsest hästi nii praetult, küpsutatult kui supiks keedetult!

Fotod: Koduteel

Ülestõusmispühadeaegne oreliilaud!

Rootsi külalised Võrus

MERLIN METSLA

25. aprillist 2. maini viibis EMK Võru Elupuu kogudusel külas 17 noort Rootsi Mariannelundi piiblikoolist.

LEA PALO foto

Mariannelundi piiblikool on võrukatele tuttav juba möödunud kevadest, kuna ka siis käis grupijuht Lars-Uno Eden oma õpilastega siinmail. Mullune vastuvõtt meelitas tänavu lisaks õpetajale kaasa ka kaks noort eelmisest grupist. Rõõm (taas)kohtumisest asendus peagi tiheda programmiga nii Võru linnas kui ka ümberkaudsetes paikades. Muu hulgas külastati Võru haigla erihooldeosakonda, Ruusmäe ja Viitka kogudust, Veriora noortekeskust ning Taheva lastekodu.

Tihti peale väheseks jäänud puhkuse- ja unetundidest hoolimata rakendasid noored igati oma andeid, rõõmustades nii noori kui vanu. Lisaks tugevatele muusikutele leidis grupis neid, kellele meeldis lastele ning noortele mängu korraldada. Oli neid, kes valmis jagama kogemust kristlasena ja teiste muresid kuulama. Oli ka lihtsalt tublisid abikäsi. Pea igaõhtuseks meelikõitvaks traditsiooniks sai ulja Christoffer Karmertuni korraldatud tuleshow. Tema etenduse sõnum kõlas nii: Jumal võib ka meie elus tule süüdata, julgustades meid raskustes mitte alla andma ning Jumalat "järele proovima".

Lõuna-Eesti tuuri kohustusliku osana käisid külalised Munamäel. Peatuti ka Luhamaa piiripunktis, kus palvetati meie naabermaa Läti ja selle juhtide pärast. 1. mail võeti osa talgupäevast Viitkal, kus rootslased olid sama tublid või isegi tublimad kui kohalikud.

Igal hommikul oli kellegi ülesanne katta hommikusöögilaud, seejärel usaldati päev Taevaisa kätte. Õhtuti muljetati üheskoos ning toodi palves tänu korda läinud päeva eest. Issanda juhtimist oli tunda ka soojakraadides – väliürituste ajal oli ilm alati, hoolimata ilmaennustusest, niivõrd hea, et toimuvat võisid nautida nii korraldajad kui osavõtjad.

Kes noortega kokku puutusid, kogesid tugevat grupisest distsipliini, tundsid ühtekuuluvust, nägid avatust uutele kogemustele ning tutvustele. Nad said osa lahkest meelest ja heast huumorist.

Nädala kokkuvõtteks võib öelda, et suures Jumala perekonnas ei tähenda, mis riigist või rahvusest oleme, "sest kes iganes teeb mu Isa tahtmist, kes on taevast, see on mu vend ja õde ja ema!" (Mt 12:50). Muudetud elud ja loodud sõprusuhted on väärtused, mida ei oskagi sõnadesse panna. Jääme ootama järgmist aastat. Ehk leiab Mariannelundi grupp taas tee Eestisse.

Merlin Metsla saatis Mariannelundi gruppi tõlgina kogu nende Eestis oldud aja.

NB! Võru tegmistest vaata pilte esikaanelt :)

Saaremaa venna TIIMI ELULUGU

*Mäed liiguvad ja künkad kõiguvad küll,
aga minu heldus ei liigu su juurest ja
minu rahuseadus ei kõigu,
ütleb Issand su halastaja. (Js 54:10)*

(algus eelmises numbris)

Mäletan, et 1936. aastal augustis läksin ühel laupäeval Kuressaarde. Metodisti kirikus olid konverentsipäevad ja jumalateenistus oli just algamas. Astusin sisse ja istusin viimase pingi otsale, et saaksin vajadusel kohe välja, sest räägiti, et siin tullakse Jumala lapseks tegema. Aga mitte keegi ei tulnud lapseks tegema. Lauldi laululehtedelt "Päästja risti juures vaikselt seisin ma, ta vereväge tundsin hinge voolamas. Voolab ja voolab ikka hingesse ...!" Lahkusin kirikust teatud elamusega, aga rahutu südamega, sest minu hinge ei voolanud ei verevägi ega rahu.

Sõitsin koju tagasi. Ühel päeval toimus jälle jumalateenistus meie naabrite juures. Otsustasin, et ei lähe sinna jälle nutma, sest Jumala kutse oli nii tugev ja tungiv. Aga aknad olid lahti ja laul kostis meie tuppa selgelt ära: "Noorus, sind hüütakse, aeg üürike, päästa sind püütakse, aeg üürike, su kuldne kevade läeb mööda kiiresti, ei tule tagasi aeg üürike." Tõmbasin akna kinni, et ma enam ei kuuleks. Läksin oma tuppa, panin põlved maha ja nutsin seal üksinda, sest tulid meelde ka kuuldud laulu sõnad: "Üks aeg on teistest kõige kallim, see on kutsumise aeg." Nüüd tundsin, kui võimsalt Jumala vaim mind kutsus, ja et see aeg on elus kõige kallim, sest see hääl võib peagi vaikida ja siis on juba hilja, sest kutse aeg on möödunud.

Ühel ööl nägin unes – või oli see ilmsi – et minu all oli tohutu sügav

kuristik. Kuristiku kohal oli purre ja mina seisin selle peal. Teadsin, et kui kukun paremale, olen kadunud, kukun vasakule, olen igavesti kadunud.

Ühel päeval, kui külas peeti jälle jumalateenistust, otsustasin, et ei lähe teiste silma alla nutma, aga kui naabripoiss tahab minna, siis lähen ka. Läksimegi. Oli suurem koosolek, kus noored laulsid ja kitarr mängisid. Nemad tõsteti üles, mina aga vajusin oma masenduse ning süü- ja patukoormaga järjest allapoole. Mu hingepiin kasvas nii suureks, et ma ei saanud enam kauem oodata. Läksin laua ette ja avaldasin soovi, et mu eest palutaks, et ma hukka ei läheks, vaid saaksin Jumala lapseks. Laskusin põlvedele ja kui pilgu tõstsin, nägin jälle kuristikku ja end selle kohal purdel. Aga nüüd paistis teisel pool kaldal üks küngas, millel oli rist ja Jeesus ristil. Varsti oli Jeesus mu ees ja ütles: "Ära karda, sest mina olen sinuga." Kui palvest tõusin, oli rõõm suur ja rahu kui jõgi, mis voolas mu hinge. Surmahirm oli kadunud. Läksin rõõmuga koju, sest oli üks meeldejäädavalt ilus pühapäev.

Kohe puhkes aga torm. Ema, kes oli käinud õigeuskikirikus, jõudis koju, olles kusagilt juba kuulnud, et tema poeg oli käinud lahkusuliste juures eestpalvel ja on seal Jumala lapseks tehtud. Milline häbi perekonnale! Siis tuli veel ka isa ja mõlemad olid maruvihased. Nad lubasid mind läbi peksta ja majast välja tõsta. See kestis umbes pool tundi. Mina läksin aga õhtul südamerahuga magama,

Fotod: ARVI LINDMÄE

Tiimi lastelaste Marise, Andrease ja Taiviga.

sest ka kõige tugevama tormi ajal võib Jumala rahu südames olla. Majast välja mind siiski ei tõstetud ning järgmisel päeval oli torm vanemate hinges vaibunud.

Kui sellest sündmusest oli möödas nädal või pisut enam, tuli mulle kutse minna Eesti kaitsevähke, sest olin juba 21 aastat vana. Kaitseväeteenistus möödus Pärnus Riia maantee kasarmites normaalselt.

Kogudusse

Koju tagasi jõudes olin kodutalus vanematele abiks. Vabal ajal käisin Kuressaares metodisti kirikus, kus avaldasin soovi astuda koguduse liikmeks. See sai teoks 1938. aastal ühel jumalateenistusel, kus Martin Prikask esitas mitmeid küsimusi, aga lõpuks päris: "Kellega sa kavatsed abielluda?" Vastasin, et seda ma küll ei tea. Prikask aga vastas: "Siis ma sind kogudusse võtta ei saa, sest sa abiellud võib olla mõne maailmameelse patuse tütarlapsena." Kui ma siiski andsin lubaduse uskliku tütarlapse kasuks, võeti mind koguduse prooviliikmeks. Nüüd oli mul rahu südames, koguduses ja ka kodus. Ema, kes oli lubanud mind majast välja kihutada, kinkis mulle Piibli.

Abiellu

Kui olin saanud 25 aastat vanaks, arvasin, et peaksin hakkama elu-

kaaslast otsima. Aga kust või keda? Võtsin siis oma uue Piibli, et vaadata, mis mu parema käe sõrme alla jääb. Kui Piibli avasin, tuli Õp 19:14: “Koda ja vara on isade pärand, aga arukas naine on Issandalt.” Nii ma abiellusin 1940. aastal uskliku tütarlapse Margaga. Meie õnnelik abielu ei saanud kaua kesta, sest 1941. aastal anti Vene armee mobilisatsioonikäsk. Kui paljud mehed viidi Venemaale, siis mind otsustati jätta saarte kaitseks. Kodust lahkumine oli ääretult kurb. Marga nuttis kogu nädala, sest sõjast ei ole erilist lootust eluga tagasi tulla. Ühel päeval Marga enam ei nutnud, vaid oli koguni rõõmus, sest oli palves saanud vastuse, et Tiimi tuleb sõjast elusalt tagasi.

Sõda Vene väes

Sõjamehete viis mind Sõrve, kus tuli võidelda pealetungiva Saksa väega. Eesti meeste relvi kätte ei antud, ei usaldatud – vaatamata sellele, et tuli võidelda eesliinil. Samal ajal muretses Marga kodus, sest lahingukära oli selgelt kuulda Sauverre – umbes 30 km kaugusele. Igal öösel paistis Sõrve majade tulekahjude kuma pimedal taevaalaotusel. Margal oli siiski see lootus, mis talle ilmutati: “Tiimi tuleb tagasi.” Naabrinaine ütles küll, et ära ole naiivne, sa loodad asjata, et keegi sealt põrgust elusalt pääseb. See pole lihtsalt võimalik, kuuled ja näed, mis toimub. Kuid Marga siiski uskus ja lootis, olgugi, et mõnikord pugesi hinge ka kahtlus.

Mina aga võitlesin ilma relvata eesliinil edasi ühe Vene sõduri kõrval, kes tulistas pidevalt raskekuulipilduja “Maksimiga”, kuni selle toru läks tulikuumaks, sest puudus jahutusvesi. Mind saadeti kahe veenõuga küla kaevust vett tooma, aga Saksa relvad andsid pidevalt tuld ja lennukid külvasid ülevalt surma. Jooksin ühte majja ja kohe visati järele granaat, millest maja süttis ja mina sain haavata. Pidin otsustama, kas põlen koos majaga või jooksen välja, kus mind ootab Saksa sõduri kuul. Otsustasin viimase kasuks, lootes, et see lõpp on valutum.

Õues ootas mind grupp sakslasi, kelle püssitorud olid sihitud minule, ise karjusid: “Politruk, politruk!”

Olin nende ees, verine haavatud vang, ja püüdsin selgitada, et olen eestlane, mitte politruk. Vene vangid pandi mind kandma, kuni mitme päeva pärast sõidutati mind Kuressaare haiglasse. Haiglas lamasin kolm nädalat. Kui olin veidi paranenud, lubati mind koju.

Sõda Saksa väes

Peatselt kuulutati välja uus mobilisatsioon, aga nüüd juba Saksa väkke. Tuli minna Kuressaarde kogumispunkti. Ootas seal mitu nädalat uut korraldust. Ühel päeval muutus mu süda nii raskeks ja üks hääl mu südames ütles: “Mine siit ära.” Ma kahtlesin, aga hääl läks veel selgemaks ja tungivamaks: “Mine ära! Mine ära!” Läksingi. Minna tuli öösel mööda metsi ning hommikuks jõudsin koju. Juba järgmise päeva hommikul saadeti mehed rindele. Mõnel õnnestus põgeneda Rootsi. Ja nii arvati, et ka mina olen nende hulgas. Kuid minul algas nüüd raske ja ohtlik metsavennaelu. Õnneks mind ei tabatud.

Vene väega Sõrves

Mõne aja pärast jõudsid tagasi Vene väed ja Sõrves puhkesid jälle verised lahingud. Oli aasta 1944 ja mind mobiliseeriti taas Vene armeesse. Teekond läks esialgu hobuküüdiga Kuivastusse, siis Paldiskisse, edasi Tallinna ja sealt Tapale, kus hakkasin sõduritele sauna kütma. Laulsin ja kütsin, kütsin ja laulsin: “Tahan alata sinuga Jeesus, iga päeva ja tundi mu teel.” Seda juhtus kuulma üks kohalik naine, kes küsis: “Kas sa, poiss, ise tead, mis laulad?” Loomulikult teadsin.

Edasi läks sõit Amblasse, Narva, Leningradi, siis Kuramaale, kus käisid viimased lahingud. Enne lahingusse minekut viidi meid ühte suurde kruusakarjääri, mis oli hästi taastatud. Puulattidest olid tehtud trepiastmed. Ühele karjääri nõlvale pandi lāti, teisele vene ja kolmandale eesti väeosa. All karjääri keskel pidas üks kõrgem Vene

ohvitser vägeva kõne, ülistades võitmatut Nõukogude armeed ja innustades meid julgelt lahingusse minema. Seejärel kästi kõigil laulda oma NSV hümni, iga rahvas oma keeles. Venelaste laul tuli välja viletsalt, lätlased ei saanud oma hümniga kuidagi hakkama, sest paljud ei osanud sõnugi. Eestlased laulsid aga Eesti vabariigi hümni nii südamest ja vägevasti, et mehed olid sellest pisarateni liigutatud. Sest keegi ei teadnud ju, kas see jääb neil viimaseks lauluks. Kes pääseb meist veel eluga, kes jääb võõra maa mulda?

Ühel ööl äratas meid tohutu relvade mürin. Esimene mõte oli, et sakslased on meid ümber piiranud, ega nüüd enam pääsu pole. Peagi selgus, et tähistati sõja lõppu. Saksamaa oli kapituleerunud ja kõik võisid relvad tühjaks tulistada. Ainult minul ei olnud kogu sõja jooksul relva ega saanud ma nüüdki ühtegi pauku teha.

Vaatamata sellele olin ka mina ikkagi sõja võitja, sest võisin elusana koju tagasi pöörduda ja see oligi kõige tähtsam võit.

Algas jalgsirännak Tallinna ja imekombel ei olnudki see väga raske. Jõudu andis teadmine, et rahu on saabunud.

Sõda oli lõppenud, aga mälestused jäid. Haavad, mis küll kinni kasvasid, tegid vahel ikka valu ja veritsesid. Kord saunas olles kukkus haava seest välja granaadikild – see oli minu viimane mälestus sõjast.

Vahendanud Arvi Lindmäe

Tiimi lastelastelaste Kareli, Liisi ja Marekiga.

Võitjatest

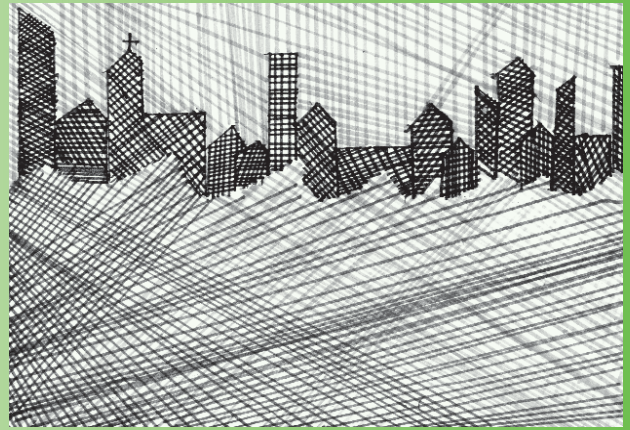
EGLE HOLLMAN

Eesti tähistab alates 1934. aastast võidupüha, millega meenutame sündmusi, mis leidsid aset 23. juunil 1919 – Võnnu lahingut, kus Eesti vägi saavutas võidu landesveeri üle. Kas oleksime võidu saavutanud ilma enastohverdavate võitlejateta? Vaevalt. Need mehed surid vabaduse eest. Aga Piiblist loeme lugusid inimestest, kes on olnud valmis surema Jumala nimel.

Sadrak, Meesak ja Abednego viidi Juudast Babülooniassse vangidena, kuid tõusid seal Paabeli maa-

Karl Saamuel Hollman – Minu kirik

Matri Joosua Hollman – Tallinna siluett

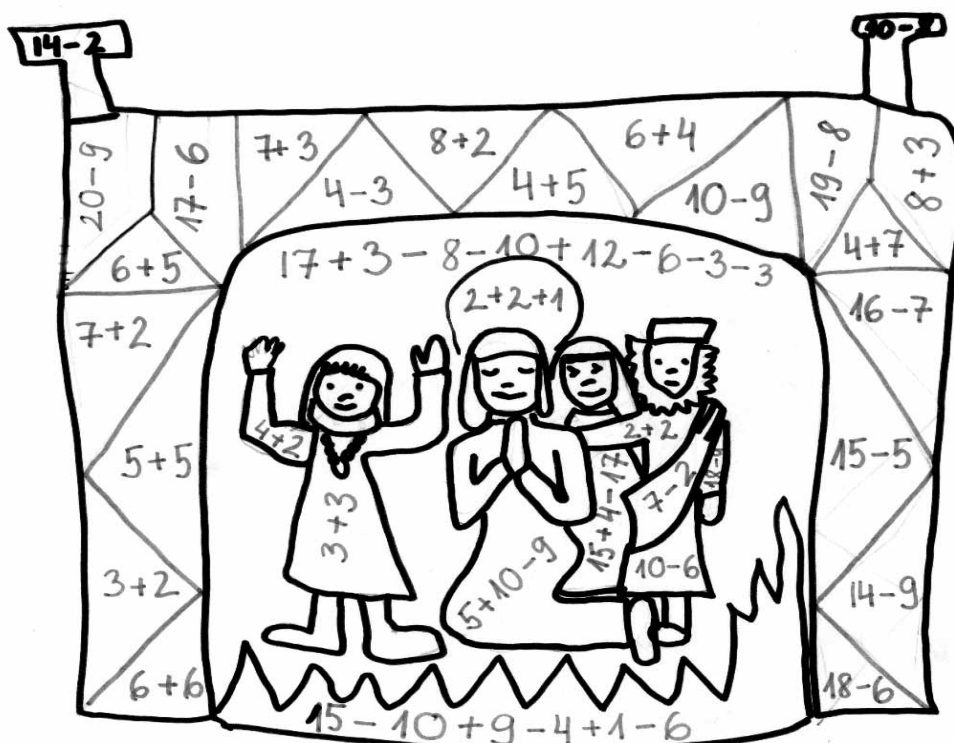
konna valitsejaiks. Läbi elu olid nad otsinud innuga Jumala tahet ja Jumalale ka sõnakuulelikud olnud. Aga ühel hetkel tuli käsk kummardada kuningas Nebukadnetsari kuldkuju. Neil meestel oli kõik, mida hing ihaldas! Nad oleksid võinud öelda Jumalale: "No me veidike nõtkutame põlvi, mis see ikka teeb, Sa ju tead, et armastame Sind!" Aga nad olid valmis minema lõpuni ... Nii nad läksidki Jumala nimel tulisesse ahju. Ja Jumal päästis nad imeliselt!

Kuidas on lood sinuga? Kas sa oled igas olukorras Jumalale sõnakuulelik? Mõttele hetkeks, kas sina oled valmis minema Jumalaga lõpuni, nii nagu kunagi meie eisisad, kes oma elu hinnaga meile vabaduse võitsid, või nagu Sadrak, Meesak ja Abednego, kes olid valmis mine-ma tulisesse ahju.

Tea, et elades Jumalaga 99-protsendiliselt, kanname ise oma koormaid, Temaga 100 protsenti koos käies kannab Tema meid ja võidupärja saavad vaid ustavad!

Loe läbi Taanieli raamatu 3. peatükk!

KT

Arvuta ja värvi!

- 1- VALGE
- 2- PUNANE
- 3- ROOSA
- 4- ORANŽ
- 5- KOLLANE
- 6- HELESININE
- 7- HELEROHELINE
- 8- TUMEROHELINE
- 9- TUMESININE
- 10- PRUUN
- 11- BEEŽ
- 12- MUST
- 13- HALL
- 14- LILLA